דאפילו לר"מ דאמר אדם מקנה דבר

איתמר אבן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו

ומת בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה

בדיני ממונות ולימרו ליה אבוך מזבין ואת

מפיק ומאי קושיא ידלמא מצי אמר מכח

אבוה דאבא קאתינא תדע דכתיב יתחת

אבותיך יְהיו בניך תשיתמו לשרים בכל

הארץ אלא אי קשיא הא קשיא בן בכור

שמכר חלק בכורה בחיי אביו ומת בחיי אביו

בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה

בדיני ממונות אבוה מזבין איהו מפיק וכי

תימא הכא נמי אמר מכח אבוה דאבא

האתינא אי מכח אבוה דאבא קא אתיא

בחלק בכורה מאי עבידתיה ומאי קושיא

דלמא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא

ובמקום אב קאימנא אלא אי קשיא הא קשיא

היה יודע לו עדות בשמר עד שלא נעשה

גזלן ונעשה גזלן הוא אינו מעיד על כתב ידו

אבל אחרים @מעידין השתא איהו לא מהימן

אחריני מהימני וזו היא שקשה בדיני ממונות

מאי קושיא דלמא יכגון שהוחזק כתב ידו

בב"ד אלא אי קשיא הא קשיא היה יודע לו

עדות בשמר עד שלא תפול לו בירושה הוא

אינו יכול לקיים כתב ידו אבל אחרים יכולין

לקיים כתב ידו (6) ומאי קושיא דלמא הכא

נמי כגון שהוחזק כתב ידו בב"ד אלא אי

קשיא הא קשיא יהיה יודע לו בעדות עד

שלא נעשה התנו ונעשה חתנו הוא אינו מעיד

על כתב ידו אבל אחרים מעידין הוא לא

מהימן אחריני מהימני וכי תימא חכא נמי

כגון שהוחזק כתב ידו בב"ד והא אמר רב יוסף

בר מניומי אמר רב נחמן יאף על פי שלא

הוחזק כתב ידו בבית דין ומאי קושיא דלמא

גזירת מלך היא דאיהו לא מהימן ואחריני

מהימני ולאו משום דמשקר דאי לא תימא

הכי משה ואהרן לחותנם משום דלא מהימני

הוא אלא גזירת מלך הוא שלא יעידו להם

ה"ג יגזירת מלך הוא שלא יעיד על כתב

ידו לחותנו אלא לעולם כדאמרינן מעיקרא

ודקא קשיא לך תחת אבותיך יהיו בניך ההוא

בברכה כתיב ומי מצית אמרת בברכה כתיב

קסג א מיי' פכ"ב מהלי מכירה הלי ז סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי יא סעיף ג: קסד ב מיי׳ שם טוש״ע שם :סעיף ד קסה ג ד מייי פי״ד מהל עדות הלכה ה סמג לאון ריד רטו טוש״ע חו״מ סי מו סעיף לו וברב אלפס סי מו מעיף לו וברב אלפס מנהדרין פ"ג דף רסג.]: הם ו מיי שם מוש"ע קטו ה ז מייי שם טושיע שם סעיף לה: קסו ז מיי שם פריג הלי טו סמג שם טושיע ח"מ סי לג סעיף י:

רבינו גרשום

בן שמכר בנכסי אביו בחי . אביו ומת הבז בחיי אביו ואחר אבירוטוניובן ביי ... כך מת אביו והחזיק הלוקח ראו שמכר לו הבן. בנו של ו שמכר לו הבן. מושמכו לו הבן. בנו של מוציא מיד הלקוחות וזו א שקשה [בדיני ממונות] שדבר תימה הוא: אבוהו מזבין ואיהו אמאי מצי מפיק. מזבין ואיהו אמאי מצי מפיק. מאי קושיא להכי מוציא מיד הלקוחות דמצי למימר כשמכר נכסים הללו לא היה עדיין מוחזק בהן לפי שאביו היה קיים והוא מת קודם לאביו . ולא באו נכסים לידו ואנו ולא באו נכטים ליוד הגנו יורשין מכח אבי אבינו להכי מוציא מיד הלקוחות דאבוה לא מזבין: וממאי דמצי למימר הכי דמכח אבוה דאבא אתינא. דוכי מכו אבור דר אבא אורנא. דהכי כתיב קרא תחת אבותיך יהיו בניך אלמא דבמקום אבי אביו מצי מפיק דכי היכי דאבי אביו מוציא מיד הלקוחות הכי נמי מוציא הבן: אלא אי קשיא בדיני ממונות הא , קשיא. בז שמכר בחלק בכורה קשיא: בן שממו בוזיק צמודה בחיי אביו ומת הבן בחיי אביו דלא הוה מוחזק בנו מוציא כו'. אי מכח אבוה דאבא קא אתי האי בז הבז בחלק . בכורה מאי עבידתיה הא אבי בכודה מאי עבידניה הא אבי אביו לא היה בכור דלירת האי חלק בכורתו: והיינו קשה בדיני ממונות אמאי מוציא מיד הלקוחות. ומאי קושיא . כלומר אמאי זו קשה הא מצי למימר מכח אבוה דאב׳ קא י אחיוא ררולהו ורחי דאיהו היי מה שמכר בחלק בכורתו דלא מצי מזבין דראוי הוה ולא מוחזק ומשום הכי מוציא מן הלקוחות: אלא הא קשה בדיני ממונות. איהו גופיה לא מהימן להעיד על כתב יד עצמו ואחריני מהימני על כתב ידו להעיד. ומאי קושיא דלמא אחריוי ומי לא מהימוי להטיד אבל אחרים מעידים כגון שהוחזק כתב ידו של שטר שהווואן כוב יוו של שטו זה בבית דין שהעידו אחרים לפני בית דין שזה כתב ידו והללו אומרים יודעים אנו שזה השטר הוחזק בעדים לפני בית דין שזה חתימת של פלוני. או . שאמרו יודעים אנו שחתימה כזו הוחזקה לפני ב״ד שהיא של פלוני דהואיל דאתחזק של פלוני דהואיל דאתחזק בבית דין יכולין להעיד מכח בית דין אבל מחמת עצמן אינן נאמנין להעיד הואיל דאיהו לא מהימן: והאמר רב יוסף בר מניומי אע״פ שלא הוחזקה כתב ידו שלזה חתן בב״ד נאמנים להעיד על חתימת ידו וזו היא קשה. מאי קושיא משום הכי הוא . איוו מטיד מפוי שנזירם מלד הוי נאמן דודאי נאמן הוא דלא דמי לגזלן דפסול לכולי עלמא. הלכך הואיל ונאמן הוא לכולי עלמא אע״ג דהוא אינו נאמן מחמת קריבות אבו נאמן מחמת קריבות אבל אחרים מעידין. דאי לא תימא הכי דגזירת מלך היא אלא קבעית למימר דכל קרוב . פסול משום דמשקר הוא בגיז

ולימרן דיה אבוך זבין ואת אמאי מפקת. °ומימה למה לא יוכל להוליא מיד הלקוחות אפילו למ"ד אדם מקנה דבר שלא בא לעולם היינו כגון שלא מת הבן בחיי האב אלא שנתנו לו דמים קודם שמת האב אבל כשנפלו לו כשהוא גוסם אמרו לעיל (דף קמו:)

שלא בא לעולם לא מהני מידי לקנות בנכסים (1) כשהואגוסס א ופי׳ הר״ר יצחק בר' מאיר דודאי המכר אינו מכרב אלא לענין חזרת מעות איירי הכא שבנו מוליא השעבוד שהיה להם ללקוחות מן הדין מהם כי אין להם אפי׳ שעבוד בקרקע בשביל מעותיהס ^ג ולפי זה לריך לומר דס"ל אדם משעבד דבר שלא בא לעולם דאי לא משעבד מאי מקשי לימרו ליה אבוך זבין ואת מאי מפקת והלא אין אדם משעבד דבר שלא בא לעולם ואע"ג דאמרן לעיל דאיקני קנה והוריש לא משתעבד היינו משום דשמואל לטעמיה דאית ליה מלוה על פה אינו גובה מן היורשין אבל לדידן דאית לן גובה מן היורשין הויא כמו די (מלוה) ומשתעבד אע"פ שלא בא לעולם ואם תאמר אכתי מאי פריך ולימרו ליה אבוך זבין ואת אמאי מפהת דלמא היינו טעמא משום ים דאין בעל חוב נוטל בראוי כמו כתובת חשה דתנן בבכורות פרק יש בכור (דף נב.) דאינה נוטלת בראוי ושמא יש לומר דוקא כתובת אשה ד אבל בע"ח נוטל בראוי מיהו קשה דא"כ כי קא חשיב בכתובות ריש פרק אע"פ (דף נד: ושם) דתנאי כתובה ככתובה דמי לענין כמה דברים אמאי לא חשיב נמי לענין ראוי דאינה ככתובה ואיתא בבע"ח אבל אי ליתא בבעל חוב אתי שפירה אבל אין להביא ראיה מדאמר בסמודה מאי לאו יורשי האב בנים מורישין אחין פירוש בני הבן וקאמר אין בע"ח נוטל לאו היינו משום דאינו נוטל בראוי אלא טעמא משום דאמרי מכח (ח) דאבי אבא קאתי אבל אין להביא ראיה מדאמר ר"ג יתומים שגבו בחובת אביהן בע"ח חוזר וגובה אותה מהם אלמא נוטל בראוי שהרי אין זה ראוי אלא משעבדי ליה מדר׳ נתן חור מיהו קשה דהל"ל בן שלוה ולא בן שמכר ולא לימא בנו מוליא מיד הלקוחות ועוד קשה למה יש לו להיות ללהוחות שעבוד על אביו מי עדיף ממלוה על פה דאין לך מלוה על פה גדול מזה על כן נרחה לר"י דחלו נכסים כתב האב לבנו מהיום ולאחר

מיתה דהיינו גופא מהיום ופירות לאחר מיתה כמו ששנינו לעיל בפרק יש נוחלין (דף קלו.) ^(ט) מכר האב או הבן בחיי האב וסבירא להו לשלחו מתם דהכא כר' יוחנן דאמר לעיל בפ' יש נוחלין דלא קנה לוקח מ"מ זו היא שקשה בדיני ממונות דלימרו ליה אבוך זבין כו': "אלא אי קשיא הא קשיא בן שמבר בו'. ולא גרסי' (י) אי איתתר הכי איתתר שהרי כל הדברים הללו שלחו מתם ומה ששלחו זו היא שקשה בדיני ממונות ולא ידעו על איזה דבר שלחו כו׳: בגון שהוחוק בתב ידן בב"ד. פירש רבינו שמואל שכתוב בו הנפק ואין נראה לר"י דאינך דיינים גופייהו מי לא מלי למיטעי בההוא גברא אי גזלן הוא אי לא שהרי אין חותמין אלא על חתימת העדים ואפי׳ מה שבשטר אין לריכין הדיינים לקרות אלא ה"פ הוחזק כתב ידו בב"ד שראו ב"ד כתב ידו קודם שנעשה גזלן דליכא למימר שלאחר כך חתם כמו הוחזק שטר כתובה בשוק דבפ"ב דקדושין (דף כ:) חוכגון הואיל דאיתחזק בב"ד לא אמרי' בפ' זה בורר (סנהדרין דף לא: ושם ד"ה וכיון) דהיינו שראו ב"ד אבל את השטר כבר וכדפרישית בספ"ק דב"מ (דף יה:): ראט"ב שלא אבים החזיק בתב ידו בב"ד. מכאן יש ללמוד שאם היו שנים מעידים ואח"כ נעשו קרובים שאחר מעיד על כמב ידן שמכירין אומו ולא חיישינן

אבל

אהבי קי"ל דצדיקים גמורי אהבתקרובו. איא מעוחה משה ואהרן דפסילי אהדדי או לקרובים מי לא מהימני בדיבורם אצל קרוביהן והא קי"ל דצריקים גמורים הוו ולא משקרי אכל מללי דעלמא אלא גזירת מלך היא דמשה ואהרן לא מסהדי לקרובין הכי נמי גזירת מלך היא דמשה ואהרן לא מסהדי לקרובין הכי נמי גזירת מלך היא דמשה ואהרן לא מסהדי לקרובין הכי נמי גזירת מלך היא דמשה בדאמ מעידים לו ואכתי אין זו קושיא: לעולם כדאמרינן מעיקרא מעיד לו ולא משום דלא מהימן וכיון דנאמן ז) אבל אחרים מעידים לו ואכתי אין זו קושיא לך מאי קושיא כו' מתרצת בן שמכר בנכסי אביו ומת בנו מוציא מיד הלקוחות זו היא קשה בדיני ממונות ודקא קשיא לך מאי קושיא כו' מתרצת תחת אבותיך יהיו בניך התם בכרכה הוא כדכתיב תשיתמו לשרים בכל הארץ. ומקשינן מי מצית אמרת בברכה כתיב

ולימרו ליה. לקוחות אבוך זבין או ואת מפקת שאתה יורש ממנו והלא אין אדם יורש מה שמכר אביו: דלמא. דאמר להו חנוך בן ראובן מכח יעקב דהוא אבוה דאבא קא אתינא דבני בנים הרי הן כבנים וכי היכי דראובן אבי היה יכול לירש את יעקב אביו אילו

[היה] חי אחרי מות אביו כך אני יורש את יעקב מגזירת הכתוב ולא מכח ראובן אבי אני יורש ואין בנכסים הללו שום זכות לראובן ומכירתו לאו כלום היא: מדע. דחנוך בן ראובן יורש את יעקב זקנו שלא מכח ראובן דכתיב תחת אבותיך יהיו בניך לראובן קאמר תחת אבותיך דהיינו יעקב יהיו בניך דהיינו חנוך מדלא כתיב תחתיך יהיו בניך: אלא אי קשיה הה קשיה. הי חיכה למימר דשלחו מתם זו היא שקשה בדיני ממונות לאו כי האי גוונא שלחו כדלעיל דהא לאו קשה הוא אלא הכי שלחו מתם בכור שמכר חלק בכורתו בחיי אביו ומת הבכור כגון ראובן שמכר חלק בכורתו הראוי להגיעו בנכסי אביו ומת ראובן ואחר כך מת יעקב בא חנוך ומוליא מיד הלקוחות חלק בכורת ראובן אביו ונוטלה לעצמו כאילו לא מכרה ראובן שחנוך יורש חלק בכורת אביו בנכסי זקנו אביו ואע"פ שמת הבכור בחיי אביו כדתנן לעיל (דף קטו:) בנות ללפחד נטלו שלשה חלקים חלק שהיה ראוי לאביהן שהיה מיוצאי מצרים (ב) ושהיה בכור ונוטל שני חלקים: (נ) חלק בכורה מחי עבידחיה. והלח חינך בכור: ומחי קושית. בדיני ממונות: דלמה מלי המר. חנוך מכח יעקב אבי אבא קאתינא כדכתיב תחת אבותיך יהיו בניך ויעקב אני יורש כאילו אני ראובן דבמקום ראובן אבי אני עומד כאילו אני בכור מגזירת הכתוב וכדתנן בנות ללפחד כו': אלא אי קשיא בדיני ממונות הא קשיא. והכי שלחו (ד) ליה מתם: היה יודע לו בעדום. ראובן לשמעון עד שלא נעשה ראובן גולן והיה שמו חתום בשטר הלואתו של שמעון: ואחר כך נעשה גולן. ונפסל לעדות כדכתיב (שמות כג) אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס ואע"פ שנאמן אדם לומר זה כתב ידי כדתנן בכתובות (דף כ:) מעתה אינו מעיד על כתב ידו שהרי כל דבריו אנו מחזיקין שקר משנעשה גזלן ושמא עד אחד פסול זייפו או (ה) עלמו כתבו וחתם בו היום

שקר: אבל אחרים מעידין. כדמפרש במסקנא והשתא לפום מאי דקס"ד הכי קשה בדיני ממונות דאיהו לא מהימן אחריני מהימני בתמיה והלא שמא הוא עלמו חתם בו היום שקר שהרי גזלן הוא וכשמכירין חתימתו מה אנו מרויחין בכך והלא שמא פסול הוא: כגון שהוחוק. בהנפק בבית דין בטרם היותו גולן דהשתא ליכא למימר הכי אלא אלו מעידין שחתמו בהנפק זה וקיימו השטר מקמי דהוי האי גברא גזלן וההיא שעתא היה הוא עלמו לאמן לומר זה כתב ידי והשתא ליכא למיפרך איהו לא מהימן אחריני מהימני דהא הני אחריני אכתב ידן הן מעידין ולא אכתב ידו ושטרא מקיימא וקאי ממילה: אע"פ שלה הוחוק כו'. דגזירת הכתוב היה דחתנו אינו נחמן ולא משום דמחזיקין ליה כמזייף וכוחב הלכך אחריני מהימני דליכא למימר משנעשה חתנו זייף וכתב: לעולם כדחמרן מעיקרא. בן שמכר בנכסי אביו כו': בברכה הוא דרחיב. שהלדיקים יש להם בנים ובני בנים ליורשם כדכתיב בסיפיה תשיתמו לשרים בכל הארץ:

שמא היום חתם": ההוא בברכה הוא דבתיב. דאשמועינן קרא שיזכה הלדיק לבנים כמותו דכתיב בתריה תשיתמו לשרים בכל הארץ": חוב. ש. וויירופקפע זו $m{\eta}$ שמל היום חמס $m{0}$: ההוא בכרכה הוא רכתיב. לאשמו משועבדת לראובן חשבינן לידוב משועבדת לראובן חשבינן לידוב משועבדת לראובן המשה מכנה חוור ראובן וגובה אותה ולכך משועבדת נמי לבע״ח. פסחים ללו. פור״

ז. אלא שלא נתקיים בב"ד עד עכשיו. ריענ".6. ח. [פי׳] שראו שטר כתובה. לש"י שס. 10. [ד]לא משום חשש שיעיד שקר מפני אהבתו (גבי היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו) ותדע שהרי אף לחוב פסול עליו, והילכך לא חיישינן שמא

אהבות (גבי היידור כל בפרות כו שלא כשה והנת וכפטה והות ושלה אך להות בטעה גולן תפשה באל אפרי אחרים אין משרא חתם ה חתם אותו בשקר אחר שנעשה חתנו. ריטכ״ל). אבל היה יודע לו ערות עד שלא נעשה גולן, ועשה גולן, אם אא הכי חייושינן שמא על כתב ידו אלא איכ הוחזק כתב ידו בב״ד כלומר שראו שטר זה בחתימה זו קודם שנעשה גולן, אה לאו הכי חייושינן שמא כתבו השתא והקדים זמנו, כיון דפסוליה דגולן משום דלא מהימן הוא. מיזוסי הכ״ן. 1. אבל הירושה בנכסי אבי אביו מחמת אביו היא באה לו ראע״פ שכבר מת בחיי אביו, ולא מחמת אבי אביו, וכיון שכן זו היא קשה בדיני ממונות. שיטה מקונלת נשס הל״ס.

מי כש"ל יכולים לחיים כתב ידו, ב) [תוספתא סנהדרין פ״ה], ג) [תובין. רש״ל], ד) צ״ל מלוה, ס) [לקמן ע״ב], ו) [פסחים לא.], ו) נשייך לעיל קנח:ן ועי׳ רש״ש,

תורה אור השלם

ו תַּחַת אֲבֹתֶיךְּ יִהְיוּ בְּנֶיךְּ תִּשִׁיתֵמוֹ לְשְׁרִים בְּכָל הָאֶרֶץ: תהלים מה

גליון הש"ם

תום' ד"ה ולימרו כו' ותימה למה לא יוכל להוציא. עי כתובות דף לא ע"ב תוס' ד"ה דובנה:

הגהות הב״ח

(6) גם' לחרים יכולין לקיים כתב ידו השתא איהו לא מהימן אחריני מהימני ומלי קושיל: אחריני מהימני ומלי קושיל: (3) רשב"ם ד"ה אלא אי קשיא וכו' שהיה מיולאי מלרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ושהיה עם אחיו בנכסי עם אחיו בגכסי חפר וקהיה נכור נוטל צ' חלקים: (ג) ד"ה בחלק וכו' והלא אינו נכור: (ד) ד"ה חלא וכו' שלמו מתס לו) - וו לומו וכן שמו מנום כלייל ותיבת ליה נמחק: (ה) ד"ה ואח"כ וכו׳ או הוא עלמו: (ו) תום' ד"ה ולימרו וכו' בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסם בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסם וכרי ואת אמאי מפקם: (ו) בא"ד דאין צעל חוב נוטל. ניב לנותר הני לקוחות שהוא מוציא מהן בלא דמים לא הוו אלא לכנע"מ: (א) בא"ד מכח אבוד דאבא קאמי וכרי מדאמר רב נחמן לעיל דף מדאמר רב נחמן לעיל דף מתאמת רב נחמן לעיל דף קבה ימומים שגבו קרקע מחצת אביהן: (ש) בא"ד כמו ששנינו לעיל נפרק יש נוחלין וסבירא להו לשלחו מתם דהבא כר' יודמן דאמר לעיל בפי יש נוחלין מכר בחיי האב ומת הבן בחיי האב ומת הבן מ"מ: () ד"ה אלא זכר ולא נכמי מלא אומר וני שלח נכמי אלא אומרה וני שלח גרסי׳ אלא אי איתמר וכו׳ שלחו מתם אלא שמה ששלחו זו היה:

מוסף תוספות

א. דאפי׳ לר״מ דאמר אדם ... א. דאפי׳ לר״מ דאמר אדם א. דאפי׳ לר״מ דאמר אדם מקנה דשלב״ל ה״מ כגון נכסים שנופלים בשעה שיש בו כח ליתנם לאחרים אבל גוסס אינו יכול לדבר ואין בו כח ליתן והלכך לא מצי דאתו לאקנויינהו מקמי לאקנויינהו לידיה דהא אפי׳ בשעה שבאו לידו אין יכול להקנותן וכ״ש מקודם לכן. רשנ״ס לעיל קכו: וזה אינו קשה להם. שיטה מקובלת בשם הרא"ש. ג. [ו]זה הוא שקשה להם שהבז ווא שקשוו לוום שוובן מוציא מיד הלקוחות בחנם ואף הדמים שקבל אביו לא יחזיר, דנהי דהמכר אינו מכר מ״מ הדמים שהוציא יחזיר מתוך אותם הנכסים ואפי׳ לא אריו אחריח דמקח טעות הוי. עס. ומוציא דקתני ספות היי שט ומוציא וקותי הכא פירוש מפקיע, כלומר, מוציא מידי שעבוד. רענ״ל. ד. ומקולי כתובה שנאו כאן . כדאמרינן התם לענין שבח. כו אמויבן הזום לענין שבה. שיטה מקובלת נשם הרל״ש. ה. א״נ י״ל דהא דתני בככורות אין האשה נוטלת בראוי ה״מ כשנפלה ירושה שהיתה ראויה לבעלה לפני שחיום שלא היה לו לבעלה לפני אחיו שלא היה לו לפני אחיו שלא היה לו לבעלה בן שיירש ירושתו שנפלה לו מאביון דלא מגבינן . לאשה וכן נמי לבעל חוב, לאשה וכן נמי לבעל חוב, אבל היכא שנשאר לבעלה בן אבל היכא שהוא במקום בעלה לא חשבינן ליה ראוי, להפסיד כתובתה דכיון שבאת הירושה ליד בנו חשבינן כתאלו באה לידו וכן נמי בעל

א) נראה דל"ל וכיון דנאמן הוא אינו מעיד אבל אחרים וכו'.